

Izšla ob 4 ureh jutraj.

Stane enoletno . . . 340 K
 mesečno 30
 za mesec, enoletno . . . 360
 za leto 600

Oglas na vsaki strani
 stolpca (50 mm) . . . 2 K
 mali oglas do 20 mm
 stolpca (50 mm) . . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
 Mladotičeva cesta št. 194
 Telefon št. 73

Upraviništvo:
 Sodna ulica št. 6
 Telefon št. 25

Račun iz polit. del. urada
 št. 11.262

Ljubljana, 18. avgusta.

Ko je kralj Peter umiral, je nudila bolniška soba značilno sliko. Na prosti, skoraj vojaški postelji leži star — kralj. Rahlo in skoraj nežno sega koščena roka Smrti po izmučenem telesu. Ob vzglavju ljubljanskega očeta leži prina Grgorje. Na drugi strani postelje stoji priprost vojak. V njegovi okoliščini mrtvaška sveča in debele oči mu tihno padajo po obrazu. Ob množini smrtnih postelj se zbrani ministri. Globoko sklonjene glave prisvajujejo umiranju vladarja.

Tako odhaja kralj Peter v večnost. Še pri zadnjem dihaju posvedočuje, da umira oče ne le oči rodbini, temveč vsemu narodu. Vojak, knežič in skupno s kraljevskim princem ob smrtni postelji suverena — ali ni to pritožba, ki nam jasneje nego vsaka beseda dokazuje, kako nerazločljivo sta spojena narod in njegova dinastija v svojem življenju? Vlada kot priča radnih vzdušij vladarja, kako bi moglo biti jasnejše izraženo dejstvo, da je jugoslovanski vladar kralj po volji naroda, ki ni absoluten niti v zadnjem trenutku svoje eksistence?

Prizor ob kraljevi smrtni postelji je bil naravnost zaključek kraljevega, strogi naroda posvečenega, strogo ustavnega vladarskega življenja. Nič ni bilo potopnemu kralju bolj tuje nego stari »Gottesgnadentum« v evropskih monarhijah. Od prvega trenutka, ko je zasedel srbski prestol, je z neomajno poslednostjo se držal načela, da je kot kralj le nositelj nacionalne suverenitete, predstavitelj svojega naroda na unaj in njega voditelj tam, kjer prihaja do izraza volja celokupnega naroda. Pod njim je postala Srbija strogo parlamentarna monarhija. Kralj se je od začetka svojega vladanja odrekal vsakemu vmešavanju v notranjepolitične borbe, njegov dvor ni nikdar poznal kamarije, nikdar osebnega režima, nobenih protežirancev. Volja naroda je postala pod vladavino Petra Karadjorgjevića najvišja inštanca državne življenja. Zato se je Srbija, ki je pod Milanom in Aleksandrom Obrenovićem bila torišče dvorskih intrig, delala političnega razkroja, v malo letih po nastopu kralja Petra razvila v eno najsvobodnejših in najbolj demokratičnih držav v Evropi.

Politični svobodi je sledil kulturni in gospodarski razmah in skokoma je Srbija pomirila zamude dolgih desetletij. Šele Petrova Srbija je mogla postati objektivna država za neodrujene brate, jugoslovanski pijemont. Za vedno ostane kralj Peter v zgodovini vzor strogo ustavnega, svobodno-miselnega vladarja.

V tem duhu je vzgojen tudi kralj Aleksander. Kakor se je oče strogo držal načela, da se vladar ne sme mešati v posle, ki so pridržani zakonodajni oblasti zastopnikov naroda in pravni kompetenci parlamentu odgovorne vlade, tako je sin že kot regent pokazal, da v polni meri spoštuje parlamentarni značaj naše države.

7 stari Avstriji je cesar po mili volji zbiral in odpuščal ministre, zakonodaja je bila odvisna od njegove volje, v vojski je bila njegova oblast izključna in brez vsake odgovornosti, zunanja politika države odvisna od rodbinskih prijateljev; vladarjeve simpatije in antipatije so igrale v vsem državnem življenju odločilno vlogo.

Jugoslovanski kralj ni v nobenem oziru podoben nekdanjim vladarjem iz časa našega robetva. Njemu je volja naroda, izražena po njegovih zastopnikih v parlamentu, merodajna smerica za vse njegove odločitve, ukrep vlade, ki jo dejansko postavlja večina parlamenta, on sam pa le formalno imenuje, odločilen. S posebno delikatnostjo se ogiblje kralj Aleksander vsajemu, kar bi oteževalo odgovornost vlade in daje svoj ustavni pristavek njenim odločitvam tudi takrat, kadar se ž njimi osebno morda ne strinja. Vse čas vladanja kralja Petra ni beležiti niti enega slučaja, da bi nastal javen ali latenten spor med vladarjem in parlamentom in zgodovina regentstva kralja Aleksandra nas uči, da smrt kralja Petra ni prekinila razvoja, ki je pripeljal našo državo v eno vrsto z najnaprednejšimi demokracijami sveta.

Washington, 18. avgusta. Po poročilih iz Rige se je v Rusiji ukinila prepoved pitja alkohola. Drugi vladni dekreti dovoljuje, da smejo lastniki hiš in gostov, ki so se svoj čas razliti, hko in zemljišča zopet kupiti.

Kralj Aleksander pred operacijo

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Kakor poročajo iz Pariza, kriza v boleznih kralja Aleksandra še ni prešla. Jutri potuje dr. Vojislav Subotić in dr. Koen v Pariz, da prisostvujeta operaciji kralja Aleksandra. Od sedaj naprej se bodo izdajali službeni bulletini o zdravstvenem stanju kralja Aleksandra.

Kralj pooblastil vlado, da vrši kraljevsko oblast

MINISTRSKI SVET SESTAVIL KRALJEVO PROKLAMACIJO NA NAROD.

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Danes je imela vlada dopoldne in popoldne sejo. Ministrski predsednik Pašić in notranji minister Pribičević sta referirala o poročilih iz notranjosti države povodom smrti kralja Petra. Ker Beograd ne more sprejeti vsega ljudstva, ki hoče priti k pogrebu, je vlada naročila notranjemu ministrstvu, da priporoči vsem mestom, naj pošljejo k pogrebu čim manjše korporacije in odposlanstva.

Razpravljalo se je na seji dalje, kako dostojno sprejeti vse zunanje misije.

Ministrski predsednik Pašić je potem prečital brzojavko kralja Aleksandra, v kateri pooblašča kralj vlado, da vrši kraljevsko oblast še naprej, ker je sam vsled bolezni zadržan, da se ne more takoj vrniti. Sklenjeno je bilo, da ministra Pribičević in Gjurčić sestavita kraljevo proklamacijo na narod.

To se je zgodilo v popoldanskih urah. Na ministrski seji popoldne je bil potem odobren tekst te proklamacije, ki je bila poslana kralju Aleksandru z radio-brzojavom v Pariz.

Narod se poslavlja od kralja Petra

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Danes, jutraj so bila končana dekoracijska dela v saborni cerkvi in dovoljen občinstvu vstop v cerkev. Prve vrste so vstopile plakač pred mrtvaški oder velikega pokojnika. Truplo kralja Petra leži na katedri pred cerkve in je pokrito z državnimi in narodnimi zastavami. Sarkofag je iz hrastovega lesa. Lice kralja je sveže, roke na prsih bledejo kakor živega človeka. Kralj leži v vojskovi uniformi z vsemi dekoracijami. Pred ka-

tafalikom je velika palma, okoli nje lovorjevi venci in zelenje.

Na prsih pokojnega kralja je pripet prvi izvod naše albanske spominke kolajne, katero so dobili vsi oni, ki so kot vojaški obvezanci šli skozi Albanijo.

V Topoli, na Oplenju, kjer se polže zemeljski ostanki kralja k zadnjemu počitku, so se že pričela pripravljala dela. Arhitekt, ki je zgradil grobo, je odpoval v Topolo, da odpre rako.

Priprave za pogreb

Beograd, 18. avgusta. Davi so bila končana dela za dekoriranje saborne cerkve. Ob osmih je bil dovoljen občinstvu pristop. Sredi cerkve sarkofag, v katerem leži kralj v vojskovi obleki z neštivilnimi odlikovanji. Tuč v Topoli so se začele priprave za pogreb.

Spreveda se bodo udeležili tudi vsi rezervni častniki, ki bodo tudi tekom tega tedna prisegli novemu kralju.

Vlada je izdala naredbo, da bodo vozili posebni vlaki in parniki za prevoz deputacij, ki se bodo udeležile pogreba.

Slavnostna seja narodne skupščine, na kateri bo predsednik dr. Ribar imel spominski govor za pokojnega kralja, je odredjena za soboto ob devetih dopoldne. Ministri dr. Spaho, dr. Karaman, daviš in dr. Krizman so dospeli v Beograd.

Vlada sklenila evakuacijo Baranje

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Kakor izve vaš poročevalec, je ministrski svet na svoji današnji seji razpravljajal o vprašanju evakuacije Baranje. Po zaslišanju merodajnih vojaških činiteljev je vlada potem na popoldanski seji sklenila, da se izvede evakuacija Baranje v zmislu trianonske mirovne pogodbe.

Budimpešta, 18. avgusta. (Izv.) Poročila o izvršeni izpraznitvi Baranje od jugoslovanskih čet, ki so jih pri-

našala madžarski listi, so prezgodnja. Feldmaršal Soos, ki vodi čete, pripravljene za Baranjo, je poslal vojaški komandi v Segedinu sledeče obvestilo: Obveščen sem od angleškega polkovnika Gosseta, da Srbi do sedaj niso dobili še nobenega oficijelnega povelja za izpraznitev madžarskega območja. Da se izognemo vsakim neprilikam, sva sklenila s polkovnikom Gossetom, odložiti vkorakanje ogrskih čet za 48 ur.

Sožalja tujih vlad

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Včeraj in danes so se predstavniki držav, ki so akreditirane na našem dvoru, izrazili ministrskemu predsedniku Pašiću sožalje svojih vlad. Prvi je izrazil svojo dolžnost nemški poslanik von Reuter. Dosedaj še ni nobenih poročil, kdo izmed vladarjev se osebno udeležil pogrebnih svečanosti.

Dunaj, 18. avgusta. Kakor domava »Politische Korrespondenz«, je zvezni predsednik dr. Hainisch poslal kralju Aleksandru brzojavko, v kateri mu izraža svojo globoko sožalje povodom smrti kralja Petra. — Hkrati je bil avstrijski opravnik v Beogradu pooblaščen, da jugoslovanski vladi izrazi sožalje avstrijske vlade.

Zalovanje v Zagrebu

Zagreb, 18. avgusta. Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti je za jutri dopoldne v veliki dvorani akademije sklicala slavnostno žalno sejo, na kateri bo imel svečani spominski govor zastopnik pokrajinskega namesnika dr. Tomislav Maršić.

Zagreb, 18. avgusta. Jutri bodo prisegli novemu kralju vsi zagrebški redarji in policijski uradniki. Uradništvo vlade bo priseglo jutri jutraj, istočasno tudi uradništvo v pokrajini.

Beograd, 18. avgusta. (Izv.) Bolgarsko časopisje apelira na vlado in narod, da se čim izdatneje udeležijo na pomoči akcij za gladujočo Rusijo.

Spored pogrebnih slovesnosti

Beograd, 18. avgusta. (Uradno). Državni odbor za pogreb je izdal nastopni spored za pogreb Nj. Vel. kralja Petra I., ki se bo vršil dne 22. avgusta 1921:

OPELO.

1.) Po opravljeni liturgiji po pokojniku svečano opelo ob 7.30 v saborni cerkvi. Opela se udeležijo vsi metropolitani in episkopi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, a načeljuje mu Nj. Svetost srbski patriarh ob asistenci svečenstva. Spominski obred prirede višji duhovniki ostalih krščanskih veroizpovedi v cerkvi, a pri iznosu posmrtnih ostankov pred cerkvi višji duhovniki nekrščanskih veroizpovedi po obredih svoje vere.

2.) Svečanostna opela prisostvujejo:

- a) Posebne misije tujih dvorov in držav;
- b) kraljevska vlada in predsedništvo Narodne skupščine;
- c) diplomatski zbor;
- d) narodni poslanci;
- e) državni svetniki, guverner Narodne banke, pokrajinski namestniki, pomočniki ministrov, rektorji vseučilišč in tehnik, bani in predsedniki bivših pokrajinskih vlad, naši zastopniki pri tujih državah, sedanji in bivši predsedniki kasacijskega dvora, glavne kontrole, apolacijske sodišča in tem stopnjam odgovarjajoče osebnosti iz kraljevine;
- f) dvorni častniki, častni adjutanti, generaliteta in admiraliteta;
- g) predsedništvo beogradske občine in voditelj odposlanstev pokrajinskih mest, okrožij in županij. Oznamen gospode bodo zavzemali v cerkvi mesta po predpisnem načrtu. Obleka: Frak z dekoracijami ali narodna noša. Častniki v svečanih krojih z dekoracijami.

3.) Na opelo odgovarja na napeve beogradske pevsko društvo.

4.) Po izvršenem opelu ponese kraljevo telo iz cerkve člani kraljevske vlade in predsednik narodne skupščine.

SPREVOD.

5.) Sprevod krene od saborne cerkve na železniško postajo ob 9. uri, in sicer po ulicah Kralja Petra, Kneza Mihajla, Kralja Milana, Miloša in Nemanje, koder tvorijo špalir četa beogradske posadke ter dijaki srednjih in ljudskih šol. Sprevod se bo pomikal po tem redu:

- a) Kriz in žito, b) godba in nosilci znakov, c) poveljnik pogreba s štabom, d) oddelek vojaštva, e) polkovne zastave z odposlanstvi vojske, f) oddelek vojaštva, g) kraljev konj, ki ga vodita dva gardna častnika, h) venci, i) pevsko društva in učenci meniške šole ter svečenstvo vseh veroizpovedanj, in sicer po tem redu:

1.) Židovska duhovščina obeh obredov s svojimi rabini, 2.) muslimanska duhovščina s reis ti ulamo na čelu, 3.) evangelijsko svečenstvo s svojim seniorjem, 4.) katoliška duhovščina, 5.) cerkveno služenstvo s križem, 6.) pet dijakonov s kardinjanci, 7.) pravoslavno svečenstvo po starejšinstvu, 8.) enajst episkopov in en katoliški škof, 9.) pet mitropolitov in en katoliški nadškof, 10.) Nj. Svetost patriarh z nadškofom in mitropolitom.

6.) Znači kraljevskega dostojanstva (krona, žezlo, jaboko, ostrgo in sablja). Nosijo jih najvišji predstavniki vojske in mornarice.

7.) Lafeta s truplom Nj. Vel. kralja. Voz jo kraljeva garda. Okrog lafete pobočniki in ordonance Nj. Vel. kralja, častni adjutanti in civilni kraljevi dvor.

8.) Člani kraljevskega doma, n) posebne misije tujih dvorov in držav s svojim spremstvom, n) kraljevska vlada, o)

diplomatski zbor, p) predsedništvo narodne skupščine in narodni poslanci, r) bivši predsedniki vlade, bivši ministri, bani, predsedniki bivših pokrajinskih vlad, naši poslaniki na tujih dvorih in sicer sedanji kakor tudi bivši, s) generaliteta in admiraliteta, t) akademija znanosti ter rektorji vseučilišč in tehnik, u) državni svetniki, guverner Narodne banke, pokrajinski namestniki, pomočniki ministrov, in kancelar patriarha, v) predsedniki kasacijskega dvora, glavne kontrole, apolacijske sodišča in odgovarjajoči sodišča iz kraljevine, w) imajočiji Karadjorgjeve zvezde, z) predstavniki beogradske občine, pokrajinskih mest, okrožij in županij, a) direktorji in načelniki ministrstev, člani višjih sodišč in glavne kontrole, profesorji vseučilišč in tehnik, predsednik sodišč prve stopnje, direktorji in upravniki višjih oblasti, ravnatelji srednjih šol in vse ostalo višje uradništvo, x) korporacije in odposlanstva naroda, y) častniški zbor (aktivni in rezervni), q) meščanstvo in oddelek vojske.

Obleka za udeležence pogreba črna. Zastopniki našega časopisa gube zaradi svobodnega krstjanja izkaznice od upravnika mesta Beograda, a zastopniki tuje ga tiska od Prešbora.

NA KOLODVORU.

6.) Pri prihodu na železniško postajo dvigne krsto generaliteta in admiraliteta, jo nese skozi dvorno šakalnico in položi v voz. Preden se vlak odpelje, se opravi kratek obred, pri katerem odpeva društvo »Stankovič«.

7.) Na peronu imajo pristop samo oni osebe, ki so prisostvovala opelu v cerkvi. —

8.) Odhod trupa Nj. Vel. kralja in spremljevalcev je ob 10.30. Monitorji na Savi oddajo tri pozdrave po 21 topovskih strelav in sicer med opelom v cerkvi, med sprevedom in ob odhodu vlaka iz Beograda. Aeroplani spremljajo sprevod od Beograda do Mladenovca in Oplenca.

PREVOZ TRUPLA.

9.) Truplo spremljajo člani kraljevskega doma, kraljevska vlada, Nj. Svetost patriarh s štirimi arhijereji in štirimi svečeniki, predsedništvo narodne skupščine ter vojaški in civilni kraljevski dvor.

10.) Pri vseh odmorih na potu kakor tudi na potu od Beograda do Topole izkazuje narod z duhovništvom iz mest in okolice zadnjo čast sprevodu kraljevega trupa.

V TOPOLI.

11.) Vlak dospe v Mladenovac okrog 13. ure. Truplo prenesejo iz vlaka dvorni častniki. Na postaji se obdrži kratek obred. Med tem obredom bodo določene čete izkazale čast. Takoj po obredu krene spreved iz Mladenovca v avtomobilih preko Arangjelovca v Topolo na Oplenju, kjer ga pričakuje svečenstvo z narodom. Truplo Nj. Vel. kralja prenese v cerkev narod. V tem času izkaže vojska čast.

12.) Po kratkem obredu se truplo umrlega kralja položi v grobnico ob 17.30.

13.) V trenutku, ko se bo truplo polagalo v grobnico, to je ob 17.30, se bo razen častnega streljanja določenih čet na Oplenju oddalo po 21 topovskih strelav v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skoplju, Cetinju in Novem Sadu, kakor tudi na vseh vojnih ladjah naše vojne mornarice na Jadranskem morju. Donavi in Savi. Obem se bo v cerkvah vseh veroizpovedi v kraljevini opravljala božja služba za pokoj dušo blagopoljnega kralja, v krščanskih cerkvah pa bodo zvenili zvonovi.

Borza

Zagreb, devize: Berlin 210 — 210.50, Budimpešta 46.25 — 47, Italija ček 745 — 750, izplačilo 750 — 755, London 645 — 648, New York ček 176 — 176.75, Pariz 1930, Praga 207 — 210.50, Svica 2985, Dunaj 16.95 — 17.05, valute: dolar 174 — 175, rublji 24, 20 K v zlatu 595 — 600, napoleoni 595 — 600, marke 210 — 211, lire 745.

Banka za Primorje 835 — 845, Hrv. eskomptna banka 650 — 655, Jadranska banka 2000, Ljub. kreditna banka 810, Narodna banka 500 — 525, Praštediona 5150, Slov. eskomptna banka —, Nar. šumska industrija 600, Našička industrija drva 500 — 530, Slavonija 455 — 470, Ljub. strojne tovarne in livarne 850.

Beograd, valute: dolar 43.60, lefi 54.50, marke 50.75, češke krome 53.50, devize: London 162.35, Pariz 341, Praga 51.80, Dunaj 4.28, Berlin 51.10, Solun 229, Milan 188.25.

Dunaj, devize: Zagreb 590.70 — 594.34, Beograd 2982 — 2982, Berlin 1287 — 1242, Budimpešta 275 — 275, Bukarešta 1277.50 — 1287.50, London 8507.50 — 8527.50, Milan 4465 — 4485, New York 49 — 53, Pariz 8080 — 8070, Praga 1247 — 1233, Sofija 860 — 870, Varšava 41.75 — 43.75, Zürich 17625 — 17675, valute: dolarji 1031 — 1042, levi 860 — 870, marke 1236 — 1242, funti 3790 — 3810, francoski franki 8005 — 8045, lire 4440 — 4460, dinarji 2851 — 2871, poljske marke 19 — 45, lefi 1277.50 — 1287.50, Zürich, Berlin 695, New York 594, London 2163, Pariz 4575, Milan 2545, Praga 700, Budimpešta 155, Zagreb 330, Bukarešta 735, Varšava 0.25, Dunaj 0.72, avstrijske žigovane krome 0.58.

Ustavne določbe za slučaj kraljeve smrti

Vidovdanska ustava vsebuje sledeče ustavne določbe, ki se nanašajo na kraljevo smrt in spremembo na prestolu:

Člen 56.

V kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev vlada Peter I. Karadjordjević. Kralja nasleduje prestolonaslednik Alešander in njegovo moško potomstvo iz zakonitega zakona po vrsti prvorojenstva.

Če kralj nima moškega potomstva, si določi naslednika iz stranske linije s pristankom narodne skupščine. Za ta sklep je potrebna nadpolovična večina skupščine. Števila članov narodne skupščine.

Člen 65.

Če kralj umre ali poda ostavko, premeša prestolonaslednik, ostanke, ki so polnoletni, takoj vlado ter objavi to narodu s proklamiranjem. V roku desetih dni pripravi pred narodno skupščino, kakor je predpisano. Če je bila narodna skupščina prej razpuščena, nova pa še ni izvoljena, se skliče stara narodna skupščina.

Člen 58.

Kralj pripravi pred narodno skupščino tako-le: »Jaz (ime), stopajoč na prestol kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in sprejemajoč kraljevo oblast, prijazno na vsevoljno Boga, da bom čuval edinstvo naroda, neodvisnost države in celotnost državne oblasti in da bom ohranjal ustavo nekršeno; da bom vladal po njej in po zakonih; in da bom v vseh svojih težnjah imel pred očmi dobrobit naroda. Tako mi gospod Bog pomagaj! Amen!«

Člen 66.

Če ni kralj ob smrti zapustil moškega potomstva, toda bi bila kraljica ob časi kraljeve smrti noseča, izvoli narodna skupščina začasno kraljico, ki izvršuje kraljevo oblast samo do poroda. Vlada mora pred izvolitvijo kraljice predložiti narodni skupščini seznam tih zdravnikov, vzeti v domaćih medicinskih fakultetah, o kraljici nosečnosti. Isto velja, če bi prestolonaslednik umrl in bi bila njegova žena noseča v trenutku kraljeve smrti.

Člen 67.

Če ostane prestol po določitih te ustave brez naslednika, prevzame ministri svet kraljevo oblast ter takoj skliče narodno skupščino na posebno zasedanje, v katerem se odloči o prestolu.

Člen 59.

Kralj prebiva stalno v državi. Če se pokaže potreba, da gre kralj za krajši čas iz države, ga zastopa po pravi prestolonaslednik. Če prestolonaslednik ni polnoleten ali če je zadržan, zastopa kralja ministri svet. Zastopanje se vrši po navodilih, ki jih daje kralj v mejah ustave. To velja tudi za primer kraljeve bolezni, ki ne ustvarja trajne nesposobnosti.

V času ko je kralj ali prestolonaslednik odsoten, nima ministri svet pravice, da bi razpustil narodno skupščino.

Zastopanje po ministrijskem svetu sme trajati največ šest mesecev. Po preteku tega roka stopijo v veljavo ustavni predpisi o namestništvu.

Baranja in Madžarska

Budimpešta, 17. avgusta.

Madžarski dopisni urad poroča: Danes popoldne je dospelo v Sigetvar 45 orožnikov in 60 redarjev. Kmalu nato se je preselilo v mesto tudi večje kotarsko sodelstvo, ki se je dosedaj nahajalo v eni sosednjih občin. Zupan mesta je imel pozdravni govor. Od jugoslovenskih oblasti ni bil nihče v mestu, da bi prisostvoval predaji.

Zunanji odsek narodne skupščine se je danes ob 5. popoldne sestal k seji, na kateri je zunanji minister grof Banffy podal svoj eksponat o vprašanju Baranje in zapadne Ogrske. Grof Banffy je natančno obrazložil predgovodno obeh vprašanj in korake, ki so jih podvzele dosedanje vlade. Stali-

še madžarske vlade je, da vztraja na izvršitvi evakuacije. Po informacijah, ki jih je dobila vlada, zahtevajo tudi večje izvršitve evakuacije. Končno se je sprejel naslednji sklep: Zunanji odsek narodne skupščine sprejme na znanja vladno poročilo o vprašanju zapadne Ogrske in Baranje. Poslavlja vlado, naj pri rešitvi teh vprašanj v bodoče varuje interese madžarske države z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago.

Uradni list objavlja vladne navedbe o pravomocnosti madžarskih zakonov v ozemljih, ki se imajo izpustiti in priklopiti Madžarski. Nadaljnja navedba notranjega ministra pooblašča za osvoboditve pokrajine imenovane osvobodene komisije, da more uporabljati orožništvo in državno policijo tudi izven svojega navadnega delokroga.

Kje naj študirajo koroški dijaki?

(Iz profesorjskih krogov.)

«Koroški Slovenci» rešuje to vprašanje in prihaja do tako nepredvidnega zaključka, da se je treba s to zadevo baviti natančneje. Izjava, da naj koroški slovenski dijaki zapustijo Koroško in Kranj, kjer so solali dozdaj, ter naj gredo na jesen v Šolo v Celovec. Če, stajarski in kranjski Slovenci imajo sami dovolj naraščanja, na Koroškem pa bi sedaj postali brez inteligence.

Nedvomno je v slednji skrb velika mera vtemeljenosti. Toda zdi se nam, da je kljub temu zadevo treba prijeti z druge strani. Kajti glavno vprašanje je, kako se izloča inteligence, kako vzgojo je imela, saj je od njene kakovosti mnogokrat več odvisno nego od njegove kvantitete. In koroški inteligenci je treba predvsem nacionalne vzgoje, ki pa jo more dobiti le v onem miljeju, ki je povsem nacionalen, kaj-

ti vsa ona okoliščina, vse družbeno življenje, sredi katerega raste, se razvija in dozoreva dijak, sodeluje pri nastajanju njegovih narodnih, političnih in drugih navedb. Ako je okolica nacionalna, radikalna, podjetna, skratka skorinsko nacionalizirana, tedaj bodo odzivi dijakov narodno krepkejši, samostojnejši in agilnejši, nego oni, ki so šolajo v kakem nemškem gnezdu, kakor je Celovec. Saj smo videli v preteklosti, kako mnogokrat so nemškotarska mesta že v zgodnji mladosti narodnostno demoralizirala dijaški navedbi.

Sveda je velika težava s tem, kako preprečiti pri nas izločanje mladini povratak na slovensko Koroško in ji tamkaj pomagati v službi. To je nedvomno važna zadeva, ki jo je treba premisliti temeljito in previdno. Ena pa je pri tem upoštevati: koroški Nemci in nemškotarski so že dozdaj, oziroma za časa Avstrije z brezobzirno ozlobočenostjo delali na to, da koroški Slovenci niso imeli svoje inteligence, kajti oni imajo številce posvetnih inteligentov n. pr. učiteljev, ki je iskalo službe v koroški državi, je bilo razpostavljenih kvečjemu po nemških okrajih, kjer niso bili nevarni nemštvu Koroške. Izven dvoma je, da se posvetni inteligenci v bodoče odstranijo Karavank ne bo boljše godilo. Kar se pa tiče duhovske inteligence, ki je dozdaj slovenstvo v Korošani držala pokoncu, upamo, da v bodoče ne bo mnogo slabše, saj pač celovško semenišče ne bo odklanjalo znanjih kandidatov - dijakov.

V vsakem slučaju pa je gledati, da napravijo dijaki iz Koroške vsaj del svojih študij v svobodni Sloveniji. Upamo, da bodo tudi gnojni težkoče, ki nastajajo vzporedno različne v valuti, odstranjive.

Boljšje torej manj, a dobre, to je narodno fanatične inteligence, ko veliko, a malo energične in malo odporne.

Politične beležke

+ Republikansko glasilo o kralju Petru. Beograjska «Republika» piše: Velik v življenju je izpolnil kralj Peter se za življenje nalogo, ki mu jo je bila poverila usoda in velik kot vladar in kot državljani je kralj Peter se za življenje vstopil v zgodovino. Vstopil je v legendo našega naroda in s tem tudi v legendo vsega sveta ter tragične epopeje. Bil je eden izmed dobrih duhov te zemlje. Sedaj pa je ugasnil. Naj mu bo lahka zemlja, ki jo je ljubil in ji služil vse svoje dni in za katero je v dobri svojega prognozanstva stavil na koeke svojo krono in življenje.

+ Trg Tabor. Znano je že, kaj vse so počeli klerikali, da preprečijo stavbo Sokoskega doma in telovadišča na Trgu Tabor v Ljubljani. Stvar je sedaj že definitivno urejena, a klerikali hujkajo še naprej. Kako nečednih sredstev se pri tem poslužujejo, nam kaže slučaj s pismom takratnega poslanika v Pragi gosp. Iv. Hribarja takratnemu predsedniku državnice vlade dr. Zerjavu. Gosp. Hribar je izrazil v dotičnem pismu svoje pomisleke proti sklepu ljubljanskega občinskega sveta, la se proda trg Tabor Sokolu.

«Slovenec» pred par dnevi priobčil in ga naslikal kot veliko trofej SLS. Pismo je dr. Zerjav priložil aktu. Prišlo je torej iz uradnih spisov ukraden od oseb, ki so po dr. Zerjavu imele posla s tem slučajem. S takim činom naj bi se ne ponašala niti SLS! — Kar se stvari same tiče, to-le: Dr. Zerjav na predstavo tako ugledne kompetentne osebe, kot je bilvi župan ljubljanski, je celo zadevo znova pregledal in zaslišal strokovna mnenja. Na tej podlagi je po svoji vesti odločil za sklep občinskega sveta, ker je uvidel, da govore zanj pretežni razlogi kulturne in higijenske narave. Trud SLS, zavleči trg Tabor v dnevno politiko, bo ostal zaman.

+ Zakaj imamo kancelarparagraf? Nov odgovor na staro vprašanje štimo v poročilu «Novega Časa» o klerikalnem shodu dne 15. avgusta v Novem mestu. Shod se je pričel s svečano službo božjo, ki jo je na zborovališču obdržal prot. Elbert. Nato so govorili posl. Škulj in Brodar ter ne-

kateri klerikalni agitatorji. Shod so zaključile pote litanije.

+ Dr. Rybář in naše zakonodajstvo. Po nekaterih ljubljanskih listih se je razpisal dr. Rybář, piše: «Cuniljuče kritike o našem zakonodajstvu», govori o obsevanah, o budžetskimi dvanajstinkah, sklicuje se na Slobodana Jovanovića in ga celo citira, v kolikor upajajo njegovi argumenti Rybářevemu mnenju o negativnosti in negaciji. V vseh svojih člankih dr. Rybář ni mogel povedati prav ničesar pozitivnega, sklicuje se na vse mogoče parlamentarne navedbe, ki so pa ob enem razvade, hoče le dokazati, da današnja vlada ne zastopa in spoštuje načela, ki jih je v bivšem avstrijskem parlamentu zastopal dr. Rybář! Njegove rakete o dvanajstinkah svetijo samo onemu krogu njegovih čitateljev, ki sploh ne vedo, kaj so budžetske dvanajstine! Kdo pa je, govor dr. Rybář, oviral redno delo našega parlamenta v ustavotvorni skupščini, ki bi že zdavnaj lahko sprejela ustavo in prešla v zakonodajno skupščino, ki more določati o državnem proračunu? Mi bi že zdavnaj lahko imeli državni proračun, da ni demagoško, ki ga zagovarja sam dr. Rybář, sprečevalo resnega dela! Ako mora danes vlada s pomočjo budžetskih dvanajstink ugotoviti državni dohodek in izdatke, je to greh onih, ki niso znali upoštevati resnega parlamentarnega dela in so ga z zavlačevanjem onemogočevali. Na te strani bi se moral obrniti dr. Rybář, ako je hotel že kaj napisati!

+ Svinjarija. Ni mogoče z lepšo besedo označiti kampanje, ki jo je vzporedil lastnik «Jugoslavije», Peska, zadnje dni proti vodji pujskega okrajnega glavarstva, dr. Pirkmaierju. Ta državni funkcionar je bil namreč v neprimernem položaju, da je moral službeno ugotoviti moralne nečednosti gospoda Peska izza časa, ko je bil ta učitelj v pujskem okraju. G. Peska, ki se je mudil prošli teden v Ptuj ter lovil neke podpise, da ni bil izgnan iz učiteljske službe (kar nikdo trdi ni), je javno po pujskih kavarnah grozil, da bo Pirkmaierju že pokazal. Res je «Jugoslavija» dne 12. t. m. objavila v obliki «Poslanega» (za katero

je pristalo po obrekovalske odkoula odgovornosti) odprto pismo na položajnega škotskega namestnika, v katerem sumiči dr. Pirkmaierja nečestnih dejanj — ki so mu jih očitali banditski klerikalni listi a la «Straža». O teh očitkih (ki jih odprto pismo ne navaja) je «Jugoslavija» malo dni pozneje sama pisala, da so deloma izmišljena, deloma se nanašajo na dejstva, ki so jih drugi zagrešili. Pod podpisom je gosp. Peska našel, da je podpisano od 15 Ptujčanov ter je pristavil «Sledilo podpisov, da normalnega postopnega človeka je bilo jasno, da je g. Peska privolil izročiti oblasti odprto pismo» s podpisom vred, ali vsaj povedati imena tistih 15 Ptujčanov, ki tako energično zahtevajo uvedbo preiskave, da se jih more nasliti. Toda ko so občinski organi prišli k g. Peski ter ga pozvali, da jim izroči odprto pismo, ki sveda ni bilo redakcijsko tajnost, ker je «Jugoslavija» sama odklonila uredniško odgovornost, g. Peska pismo ni mogel oddati in se ni spomnil niti na enega podpisnika! Njegove lopovščine pa s tem še ni bilo konec. Ker se je proti odgovornosti uredniškega odgovora glasila. Čebulcu, začelo kazensko postopanje zaradi obrekovalstva in se je v redakciji «Jugoslavije» izvršila hitna preiskava, je g. Peska drugi dan dal napisati, da se je v zadnji dr. Pirkmaierju vlad «Poslanega» v «Jugoslaviji» prišla očitna preiskava. Preiskava se je pričela proti «Jugoslaviji», žurnalistični lopot pa je doletelo vse stiliziral tako, kakor da bi se vršila proti dr. Pirkmaierju! Da bi bolje držalo, si je dal Peska dne 16. t. m. sporčiti iz Ptujca, da je uredba preiskave proti vodji okrajnega glavarstva! To so suha delovna zadevovlast! To so suha delovna. Nam je žal, da jih ne moremo označiti drugače nego s uvodno besedo.

+ Baranjsko vprašanje pred veleposlaniško konferenco. Iz Pariza poročajo: Poslaniška konferenca je 17. t. m. razpravljala o položaju v Baranji. Skleptala je takoj storiti v Beogradu potrebne korake ter predložiti jugoslovanski vladi najnujnost izprazniti po trianški mirovni pogodbi Madžarski pripadajoče dele. Dalje sa bodo tozadavne prejšnje objave poslaniške konference Jugoslovanski vladi še enkrat predložile. Dalje se je poslaniška konferenca bavila s vprašanjem izvedbe drugih mirovni pogodbi.

Princ Gika v Beogradu. Iz Rima je prispel v Beograd princ Gika, eden najbolj aktivnih politikov Albanije, ki je uspešno deloval za svobodno in neodvisno Albanijo. Princ Gika je prijatelj Jugoslovancev. Njegovemu prihodu v Beograd se pripisuje politični značaj.

+ Razkritja o frankovcih. Bivši član vodstva hrvatske težke stranke, Ambrozija Dražić, ki se je neodavno vrnil iz inozemstva ter v Beogradu na kompetentnem mestu razkril protidržavno delovanje Franka. Sachsa in drugih, njihovih pomočnikov, je prišel v Sarajevo, da obišče svojo rodbino. Kakor poročajo sarajevski listi, bo Dražić v kratkem izdal brošuro o protidržavnem delovanju teh izdajniških elementov.

Po svetu

— V italijanskem ministrijskem Svetu so dne 17. t. m. Bonomi, Della Torretta in Soleri poročali o pariški konferenci ter o finančnem položaju. Ministrijski svet je sklenil odposlati v Genorje Slezijo dva bataljona kot ojačanje tamonjih italijanskih čet.

— Pogajanja za parlamentarno vlado na Češkem. Iz Praga poročajo: Pogajanja med strankami za sestavo parlamentarnega kabineta, ki naj zamenja Černyjevo uradniško ministristvo so skoraj končana. Zatrjuje se, da bo novi kabinet že prihodnje dni imenovan. Predsedništvo prevzame voditelj agrarcev dr. Svehla, ki vodi tudi sedanje pogajanje. V kabinetu bi bilo 5 agrarcev, 5 narodnih socialistov in socialnih demokratov ter 8 demokratov.

— Lloyd George za odpravo sankcij proti Nemčiji. Lloyd George je izjavil v spodnji zbornici, da prevladuje splošno mnenje, da je prišla ura, da se breme, ki so bila naložena Nemčiji z vojaško zasedbo in zavezniško kontrolno komisijo, olajšajo. Navzočnost komisi-

je in vojaške posadke mora nemcem postajati vedno neznosnejša in lahko dovede do incidentov. — Nato je povzel besedo Asquith, ki je izjavil, da je treba upoštevati občutljivost Francije, kar se tiče njene varnosti v bodočnosti, ki bi eventualno zopet lahko ogrozila mir v Evropi.

— Ogromen požar v Skutariju. Po časopisnih vesteh iz Carigrada, je v Skutariju na maloazijskem obrobju do 100 hiš velik požar, ki je vpepelil tudi mednarodne čete.

Prosveča

Odprtilen sestanek obojla Narodnega gledališča v Ljubljani. Na poziv glasilke uprave se je sestalo artistično tehnično osebje dne 16. t. m. ob 10. popoldne polnočestvino v prostorih dramskega gledališča. Upravnik prof. Juvančič je zbrano osebje, posebno novoustanovljene članke, z daljšim nagovorom pozdravil, omenil najvažnejše dogovore iz časa podpravljanja naših gledališč ter razvil natančen program za bodočo sezono. Skušnje za novi repertoar, ki je do celja sestavljen in pripravljen, so se pričele. Sezona se odpre dne 24. septembra.

Višja pedagoška šola v Beogradu. Kakor izjavlja iz Beograda, izdeluje posebna komisija v naučnem ministristvu načrt zakona o preuredbi višje pedagoške šole. Pedagoška šola dobi značaj fakultete.

Obrambni vestnik

Vodstvo «Družbe sv. Cirila in Metoda» da v Ljubljani naznanja vsem svojim podružnicam in rodoljubnemu občinstvu, da se vrši letošnja velika skupščina dne 8. septembra v Ljubljani v veliki dvorani «Narodnega doma». Ob 9. uri popoldne se vrši predzborovanje, ob pol enajsti uri pa glavno zborovanje. Vabila in glasovnice se tudi letos ne bodo razpošiljale, ker bi bila polnima prevleka, denarja pa nam take primanjkuje. Delegati naj določijo poverila pri svojih podružnicah.

Družba sv. Cirila in Metoda ima zopet v zalogi dve vrsti razglednic z narodnim motivom. Vse p. t. interese opozarjamo, da se naroče razglednice v družbi pisarni. Ravnotako ima družba v zalogi veliko število narodnih kolkov in računskih listkov. Slednji so se začeli lepo širiti po Gorenjskem, zlasti na Jesenicah in Bledu. Zasluga za razširjenost in uporabo računskih listkov zlasti po Gorenjski g. Josipa Mikša, plačilnega natakarija, zastavilci jesenjske kolodvoru. Vrščak je nesebičen prijatelj C. M. družbe in vpejvala računsko listke brezplačno. Ljubljanski javni lokali imajo le redke kje C. M. listke, pač pa trosijo čitavske firme svoje reklamo potom računskih listkov. Pojdite v Trst ali Gradec, povsod je toliko narodna zavest, da se razširijo v vseh javnih lokalih računski listki Lega Narodnega, oziroma Schulvereina v Südmarke. Trdo kožo imajo ljubljanski gostinčarji in kavarnarji, treba bo topoških izstrelkov, da pride glas za narodno pravo do živega! — Kaj pa nabiralniki? Družba jih polstavlja več ne išče, pač pa «Sudba». Izpostavite jih še vendar enkrat, saj smo že tretje leto v svoji državi; zaradi izpostavitve nabiralnikov se ni treba nikomur več bati pregreh velizdaje!

Glavni šahovski turnir v Celju. V torek je bilo drugo kolo. Izbrani je dobil proti dr. Bankoviču, Rožič izgubil proti Kramerju. Dr. Erdy je dobil v eleganciji proti Peyterju, Niclor pa proti Ormaju. Poljanec za. König. Slednji je pokazal, da je izvesten teoretični in da tudi boljši igralci ne smejo podcenjevati. Igra je končala remis. V partiji Vukovič proti Vukoviču sta si stala nasproti najjačji in najšibkejši. Vedno zabavni Kohn je obljubil nasprotniku, da ga bo v slučaju poraza zdrobil, zgodilo pa se je narobe. Stanje po drugem kolu je sledeče: Vukovič 2, König, Kramer, Niclor in Erdy 1 in pol, Kohn, Ferjan 1, Poljanec, Peyter, Ormaj in Trstenjak 1/2, Bankovič in Rožič 0.

Topola

V sruu Sumadije, v kraju, kjer živi narol, ki mu je svoboda vsa, ki je bil prvi, ki se je dvignil proti nasilju in ki je dvignil zastavo svobode in jo ponese do končne borbe in zmage, se dviga ob cesti, ki vodi sredi blagoslovljenega Sumadijskega polja od Natalinca proti Arandjelovu, složen hrib nad neznatno srbsko vasjo Topolo.

Na hribu stoji pomorna stavba, zadržana kralja Petra, v starom bizantinskem slogu zidana cerkev z veliko grobnico, ki naj bo zadnja počivališče rodbine Karadjordjevičev.

Nad karadjordjsko vasjo Topolo, rojstnim krajem rodbine Karadjordjevičev, kjer je zaplamtela prva srbska vstaja pod Karadjordjem, je začel kralj Peter kmalu po svojem nastopu graditi zadnji dom svoji rodbini. Velikanska stavba še ni bila gotova, ki je dal kralj Peter prepeljati v rodbinsko grobnico smrtne ostanke svojega očeta Aleksandra in matere Perside.

Ob izbruhu svetovne vojne monu-

mentalno delo še ni bilo končano, sovratnik je spoštoval zadušnico kralja Petra in jo čuval.

Takoj po osvoboditvi se je nadaljevalo delo, ki je sedaj že končano.

V kraju, kjer se je rodila našemu narodu svoboda, odkoder so poloteli sokoli - osvoboditelji, si je izbral kralj Peter mesto za svoj zadnji počitek.

Med svojimi bo, med potomci onih, ki je poveljal njih dede in očete Crni Grgorje v borbo za svobodo Sumadije in Srbije, v borbo, ki jo je končal on z osvoboditvijo Jugoslovanstva.

Kdor hoče biti doktor...

V Franciji, Nemčiji in Avstriji se vrši v zadnjem času velika propaganda za doktorate na «Oriental University of Washington». Čudili se boste, zakaj, in to tem bolj, ker se pri rednem postopanju za doseg doktoratske diplome zahtevajo na vsakem vseučilišču rigo-

rozi. Ako upoštevamo, da stoji ameriška valuta napram vsem valutam sveta silno visoko, posebno pa napram vsem gori navedenim držav, potem se bo lov za washingtonskim doktoratom vsakemu zdel že veliko bolj čuden in nerazumljiv.

Toda tajnost tega vseučilišča bo takoj jasna, ako navedemo sledeče podrobnosti. Zdravniški doktorat se na imenovani univerzi prodaja po 165 dolarjev in je umljivo, da na tak doktorat ne dajo nič niti v Ameriki. Po podatkih «Federation Bulletin» je bilo to «vseučilišče» ustanovljeno leta 1903 kot «Oriental Mission Seminary» v Bostonu. L. 1904 pa je dobilo v državi Virginiji naslov «Oriental University». Leta 1911 najdemo ta naslov tudi že v Arizoni. Potemtakem je število teh naslovov in število posetnikov tega vseučilišča skoro toliko, kolikor število prodanih doktorskih diplom. Ker vseučilišče ni imelo nikakih stalnih dohodkov in zato tudi ni moglo zgraditi stavbe za predavanje in vzdrževanje profesorjev, so prišli profesorji na misel, da

prilno prodajati doktorate in pridejo tako do potrebnega denarja.

L. 1908 je obstojal profesorjski zbor iz enega homeopata, enega profesorja za izobraževanje bolniškarjev, enega farmakologa in enega profesorja za očesne bolezni. L. 1909 je bil rektor H. P. Holler, znan radi svojih velikih goljufij. Za njim je prišel Larkeque, ki je bil istotako rodno preganjan, ker je falsificiral svojo lastno zdravniško diplomu. Profesor Postel, ki je predaval kemijo, astronomijo in psihiatrijo, je istočasno anoniral po listih, da je horoskop in si je služil danar s prorokovanjem. Zanimivo je tudi to, da dobi vsak dijak, ki pripelje na to univerzo novega dijak, četrtino vsote, ki jo mora plačati žrtve.

Ravnen običajnih naslovov, podljuje to vseučilišče še 32 diplom najzadnjačnejši vrst in vse to se more dobiti po dvehletnem «študiranju» in po plačanju pristojbin. V ostalem so profesorji tako podjetni, da dovoljujejo tudi licitacijo pristojbine, kakor so pač urezovalniške prilike posameznega di-

jaka. Špofetke so bili dijaki sami Amerikanci, pozneje pa so prišli na ist misel tudi tujci, ki so polni denarja posebno vojni dobičkarji. Denarja dosti, zakaj pa si torej ne bi kupil kake diplome. Hotelo se jim je pač nasloviti in diplom. Da bi cela stvar izgledala svečaneje in verjetnejše, dal je rektor Holler overiti svoj podpis še po javnotnotarju — zakaj pa ne bi se ta zasluzil — a podpis javnega notarja je potrdil še poslanik ali konzul dotičnega državljanstva. Tako je vsaj vsakemu parli kaj v žup. Švicar je poslanstvo v Washingtonu n. pr. dolgo časa podpiralo to elsparje. Šele l. 1919 je zahteval vseučilišče v Zenevi, da se prepriča podpisavače takih diplom švicarskim državljanom.

A zdi se, da so odprli oči tudi Ameriki, ker se ameriško zdravniško društvo trudi, da izpostavi od države da se imenovanemu sleparskemu vseučilišču prepove vsako izdajanje diplom.

* O priliki smrti našega kralja je mestni magistrat ljubljanski še isti večer, ko se je za smrt zanimal, poslal v imenu občinske uprave glavnega mesta Ljubljane sožalno brzojavko kabinetski pisarni Nj. Veličanstva kralja v Beogradu.

* Spomenik kralju Petru. V vseh geografskih krogih se živo razpravlja vprašanje o spomeniku pokojnemu kralju. Splošno je želja, da se v Beogradu postavi dostojen spomenik umrlemu kralju kot prvega kralju ujedinjenih Srbov, Hrvatov in Slovencev.

* Maska kralja Petra. Iz Beograda poročajo: Čin je bil podpisan protokol o kraljevi smrti, je bil poklican kipar Gjoka Jovanović, da sname od mrtvega kralja obraz maske.

* Venec ljubljanske omladine. Akademsko društvo »Jadransko« je v imenu ljubljanske omladine dalo položiti na mrtvaški oder Nj. Veličanstva lep venec »Kralju Osvoboditelju — ljubljanska akademska omladina«.

* Mesto Maribor pri pogrebu kralja. Iz Maribora nam poročajo: Kraljevega pogreba se udeležijo tudi deputacija mariborskega občinskega sveta pod vodstvom župana Grčarja. V deputaciji bodo zastopane vse stranke. Tudi mariborska sokolska župa pošlje zastopnike k pogrebu.

* Osebnost izpremembe v državni službi. Minister za narodno zdravje je Viktorja Jelencarja, pisarniškega pomočnika pri zdravstvenem odseku za Slovenijo v Ljubljani, imenoval za pisarniškega oficijanta na dosedanjem službenem mestu. — Ivan Tiller, kancelist pri okrajnem sodišču v Brežicah je na lastno prošnjo vpokojen. — Sodni sluga Ivan Srimšek v Cerklju je na lastno prošnjo vpokojen.

* Wendel pri Pasčicu. Dne 16. avgusta je posetil ministrskega predsednika Pasčica nemški publicist in prijatelj našega naroda Hermann Wendel, ki se nahaja, kakor znano, v Beogradu.

* Dr. Cihlar aretiran na Bledu. Kakor poročajo zagrebški »Novosti«, je bil na zahtevo sodne oblasti na Bledu aretiran sourednik »Jutarnjega lista« dr. Milutin Cihlar (Nehajec), bivši urednik »Narodnega dela«. Dr. Cihlar je aretiran zaradi protidržavnih izjav, katere je zagrešil povodom svojega bivanja na Bledu. Nahaja se sedaj v sodnem zaporu v Radovljici, odkoder ga prepeljejo v Ljubljano.

* Odkritje spominke plošče pisatelju Podlimbarskemu. Prejeli smo: V nedeljo, dne 28. avgusta t. l. odkrijemo na slovesen način spominško ploščo našemu Podlimbarskemu. K tej slavnosti vabimo vsa narodna društva, korporacije in narodno občinstvo, ki naj pride počastit spomin enega izmed njih, ki so bili za svoje narodno delo in prepričanje prežanjani in uničeni. Pod Limbarko goro je rojstna vasica Franja Maslija, ki si je nadel pisateljsko ime Podlimbarski. V njegovo ob državni česti ležalo biva, »pri Nečetu«, vsajdo je dal spominško ploščo, ki bo pričala poznim rodovom, da slovenski narod v čeniti svoje moči, ki niso samo delali in trpeli za narod, temveč tudi umrli zapi. Odkritje bo dopoldne ob 11. uri in popoldne ljudska veselica s sodelovanjem pevskega zborov, godbe itd. V Domžalah na kolodvoru bodo na razpolago vozovi, ki bodo izletnike za nizko ceno željali v Krašino in nazaj. Nudi se občinstvu celodnevni priizehen izlet v znani Črni graben. V Krašini boje izletniki po zmerni ceni kosilo in druga telesna okrepčila. Za kosilo in vožnjo se je zglasiti pri odboru za odkritje spominke plošče. Natančnejši spored sledi. — Odbor.

* Iz Narodne Obrane. Iz Beograda poročajo, da je začel odbor »Narodne Obrane« ponuditi predsedstvo organizacije vojvodi Stepi Stepanoviću, slavemu vojskovodji in zmagovalcu na Cerju ter bivšemu komandantu II. armije na solunski fronti. Vojvoda Stepa Stepanović je sprejel ponujeno predsedstvo.

* Abiturijentom iz Slovenije. Abiturijenti, ki nameravajo nadaljevati svoje študije na visokih šolah, naj v lastnem interesu nemudoma pošljejo natančne podatke o dosedanjih študijah, o nameravani študiju (kje, stroka) in o premoženjskem stanju podpisane-u društvu. — Podporno društvo jugoslovanskih akademikov v Ljubljani, univerza.

* Vsem Primorcem! Opelijski rok za jugoslovansko državljansko je podaljšal. Natančnejši podatki se še priobčijo.

* Novi bankovci. Novi bankovci po 10 in 20 dinarjev, katere je Narodna banka naročila v Ameriki, se puste v najkrajšem času v promet.

* Potne olajšave za obisk praškega veleposlana. Na prošnjo generalnega konzula češkoslovaške republike je ministristvo saobračaja dovolilo potne olajšave in znižane cene za potovanje k vzorčnemu velikemu semnju, ki se vrši od 1. do 8. septembra v Prazi. Olajšave bodo veljale od 20. avgusta do 11. septembra.

* Stavbeno dijaško društvo. V Ljubljani se ustanovila združba, kateri je namen, da preskrbuje svojim članom, zlasti dijaškim organizacijam, cenena in zdrava stanovanja. Zato zida nakupuje ali jemlje hiše v najem ter pravi in upravlja hiše, ki jih potem

članom prodaja ali repušča v najem, osiroma jim oddaja v njih posamezne prostore. Člani načelnikstva: so dr. Karol Triller, odvetnik; dr. Milko Brozgar, odvetniški kandidat; Igo Stembor, stavbni svetnik; Ernest Hienig, veleindustrialec, in Gustav Omahen, stud. med. — vsi v Ljubljani.

* Zglaševalna dolžnost v naših zdraviliščih in letoviščih. Uradno se razglasa: V krajevnih občinah Bled, Bohinjska Bistrica, Bohinjska Srednja vas, Dovje, Gorje, Korotka Bela, Kranjska gora, Radovljica, Rateče in Ribno, v krajih: Breznica, Moste, Vrba, Zirovnica, Lesce, Zupče, Begunje, Poljče, Zgornje in Brezje (vse v političnem okraju radovljiškem), nadalje v krajih: Dolenjske toplice, Dobrna pri Celju in Radenci pri Ljutomeru morajo stanodajalci vsakomur, ki najame pri njih stanovanje, takoj predložiti v izpolnitve zglaševalne liste, ki se dobivajo pri občinskem uradu. Tujec izpolni zglaševalni list v dveh enakopisnih izvodih, ki jih mora stanodajalec potrditi s svojim podpisom ter ju še isti dan ali, če je prišel tujec pozno na večer, drugi dan do 9. ure izročiti ali poslati županstvu (v Rimskih toplicah orožništvu) v Rogški Slatini zdraviliškemu nadzorniku) v preloži in zabeležbo. En izvod zglaševalne liste ostane pri županstvu, drugi izvod pa se po županstvu vidi in vrne stanodajalcu. Ko tujec odpotuje ali tudi le izpremeni stanovanje, je to javiti s tem, da predloži stanodajalcu svojedolno po županstvu vidirani in vrnjeni zglaševalni list, v katerega je tujec vpisal dan in smer odhoda. Dolžnost gostilničarjev, upravičenceh prenočevati taje, da vodijo knjigo, se s tem ne razveljavlja.

* Občinske volitve v Ljubljani. Dopoldne volitve v ljubljanski občinski svet se bodo vršile dne 20. septembra. Volilo se bo 6 občinskih odborov in 6 namesnikov namesto razveljavljenih komunističnih mandatov in sicer na podlagi volilnega imenika za ustavotvorno skupščino.

* Za podporno društvo jugoslovanskih akademikov v Ljubljani. Gospod Emil Stefanović, odvetnik kandidat, je daroval podpornemu društvu jugoslovanskih akademikov v Ljubljani 400 kron. Iskrena hvala! Posnemajke!

* Koncert v Kolesiji preložen. Koncert v ljubljanskem kopališču »Kolesija« je preložen na nedoločen čas.

* »Kolo jugoslovanskih sester« ima izredno odborovo sejo v soboto dne 20. avg. ob treh popoldne v pisarni Splošnega slovenskega ženskega društva. Rimska cesta 9. Zavedajte se svoje dolžnosti in pridite točno. Za ženski kongres pa je glavna seja vseh odborov ravnotam ob petih popoldne.

* Zborovanje blaginjskih zdravnikov Slovenije. Ob priliki III. jugoslov. lekarskega kongresa v Ljubljani se vrši v petek dne 9. septembra ob 9. uri dopoldne v mali dvorani »Narodnega doma« zborovanje blaginjskih zdravnikov z naslednjim dnevnim redom: 1.) O bodočih nalogah socialnega zavarovanja — poročila dr. Bleiweis. 2.) Stanovsko vprašanje. 3.) Služajnosti. Kolegi — gostje dobrodošli!

* Prodaja železniških vozniških listkov. Da se pred odhodi vlakov naval potnikov pri osebnih blaginjah na glavnem kolodvoru v Ljubljani, Mariboru glav. kolodvor in Zagreb juž. kolodv. kolikor mogoče omili, je južna železnica odročila, da je do nadaljnjega ona izmed osebnih blaginj od 7. do 19. ure vedno odprta. Občinstvo si vedel tega vedno lahko kupi vozne listke naprej za vse vlake, ki odhajajo do 24. ure dotičnega dne, razven za dunajske D-brzovlake št. 4 in 508.

* Tragika smrt ruskega begunca. Na glavnem kolodvoru v Ljubljani je peljal večerjapoludne Krisperjev hlapec Josip Gumijung, ruski begunec, velik tovorni dvoprežni voz, naložen s težkimi zabojniki. Ko je peljal čez tir, je padel en zaboj raz voz in udaril enega konja po zadnjih nogah, ter ga precej poškodoval. Konja sta skočila, vse je odletel in hlapec je padel tako nesrečno pod voz, da mu je šlo kolo čez hrbet. Obledel je na mestu mrtve.

* Pogreša se bivši uslužbenec cestno železnice v Ljubljani Jožef Krasovec. Mož, ki je bil od 1. 10. 14. v ruskem ujetništvu, je šel dne 6. t. m. od doma, češ da gre iskat službo in se še ni vrnil. Ni izključeno, da se mu je pripetila kaka nesreča, ali pa je pobegnil.

* Nabori v Mariboru. Letošnji glavni nabori za mesto Maribor se bodo vršili v Gambrovi dvorani dne 5. in 6. septembra.

* V Črni gori ne marajo rokovanja. Beograjskim listom se poroča s Cetinja: Okolo 20 črnogorskih rokovanja. pristašev kneza Nikole, ki so se tri leta skrivali v Črni gori, je pobegnilo te dni v Italijo, kjer so izjavili, da jim v Črni gori ni več obstanka, ker jih kmetje nečesto več podpirati in skrivati, zlasti odkar je postal pravomočen zakon o zaščiti države.

* Telefonska centrala na Rakeku. Pri postnem in brzojavnem uradu Rakek se je otvorila telefonska centrala z javno govorilnico za krajevni in medkrajevni promet z omejeno dnevno službo.

* Iz Laškega poročajo: V zadnji seji se je občinski odbor bavil z vprašanjem napeljevalne vodovoda ter se g. inženjer Widra naprosil, da zadevo vestransko prouči. Izvrikl se je tudi šestčlanski pripravljalni odbor, kateremu je poverjena naloga, da čim prej ukrene

vsu potrebno, da se aktivna obnova nadaljevalna šola.

* Padee z aeroplana. V Novem Sadu je v soboto padel z aeroplana kapitan Nikola Miletić. Vleed neprevidnega manevra je izgubil ravnotežje. Aeroplan je začel naglo padati v višine 150 metrov. Miletić si je zlomil desno nogo ter se težko poškodoval na glavi.

* Umri je v Postojni gospod Peter Kraigher, posestnik in trgovec, ustanovitelj Notranjske posojilnice, po oči Notranjski znan narodnjak. N. v m. p.l.

* Agnosiran samomorilec. Samomorilec, ki je skočil koncem minulega tedna ob Grubarjevem kanalu pod vlak, je, kakor smo sedaj izvedeli, 50letni delavec Frano Sivo iz Bizovika. Mož je rad poplaval in ker je večkrat rapil ves svoj zalufek, sta se z ženo vedno prepirala. Tako tudi na dan samomora. Sivo je odšel od doma z besedami: »Baj me ne boš te več videla!« Malo predno je izvršil samomor je govoril čisto mirno z neko žensko, s katero sta stala ob tiri. Ko mu je ženska rekla, da je vroč dan, ji je odgovoril, da njemu ne bo dolgo vroče. Kmalu nato je izvršil vpršo ženske samomor.

* Izgubljen je mlad pes, sv. voljeje pama. Kdor bi ga našel, naj ga odda proti nagradi pri J. Kalmič, Sv. Petra cesta 27.

* Dva vagona jaje v Dravi. Prod par dnevi je zavozila mariborska veletovrdka Himmeler približno dva vagona jaje v Dravo. Ljudje, ki so videli to čudno ekapediljo, so se naravno silno zgražali. Očividno je tvrdila nakupila velike množine jaje in čakala, da se podraže, a je njene načrte pokvarila vročina in tako paš ni bilo drugega izhoda, kakor da je romalo smrdljivo blago v Dravo.

* Dva prijatelja. I. Bolha in Jože Nachtigall sta popivala v raznih okoliških gostilnah ljubljanskih in zaključila svoje veseljevanje v Struktjevi gostilni, kjer sta se razšla in odšla popolnoma pijana. Drugi dan je pograbil Bolha 800 K. V pijani domišljiji je obsočil svojega tovariša, da mu je ukradel denar pri Struktji, in ga je ovrnil orožnikom. Obravnava je jasno dokazala, da to ni bilo res, in je bil Nachtigall oproščen. Nachtigall je tožil s svoje strani Bolho radi šajenja tako, da je plačal Bolha samo stroške.

* Pri delu ponesrečen. Včeraj jutraj je prišel 31letni delavec Anton Schoenherr v opetarni v Lajtersperku s desno roko v stiskalnico za opeko, ki mu jo je popolnoma zdrobila. Prepeljali so ga tako v bolnico.

* Z drevesa je padel. 11letni Albin Meglič, sin posestnika v Prevaljah, je splezal na drevo, da bi trgjal sadje. Pri tem se mu je zlomila veja pod nogami in je padel tako nesrečno na tla, da si je zlomil obe roki.

* Požar v tovarni špirta. V tovarni za špirit v Kreki (Bozna) je izbruhnil ta dni požar, ki je povzročil nad 300 tisoč dinarjev škode. Požar je nastal vleed električne iekre pri destilaciji špirta. Tovarna je last dunajske tvrdke R. Fischer & Komp.

* Samomor. V sredo popoldne so našli 31letnega delavca Ivana Weissa v Mariboru obešenega v njegovem stanovanju. Weiss je bil zadnje čase jako otožen in se mu je najbrže omradil um. Zaklenil se je v sobo in izvršil samomor.

* Nemška papiga pred sodiščem. I. Dollnar v Svetju pri Medvodah je tožil zagrizeno Nemko Kopp, ki je prišla iz Scheiflinga na Zg. Stajerskem, kot gospodinja k nekemu Grozniku v Svetju, da ga je ta ozmerjala z besedami: »Trottel wind...« mesto konca »escher« pa se je dal opozorljivo močan »pst...« Predzrna Nemka se je smehljaje zagovarjala, da je peovko izgovorila njena papiga, o kateri pravi, da govori »haargenau« kot ona. Na sodnikovo vprašanje, če izgovarja papiga tudi »Trottel windescher« pravi oboženka, da ne in da govori samo nemško in italijansko »geit, du eoccolo, Trottel...« Priči mati in brat Dollnarja sta potrdila, da je govorila te peovke oboženka in da papige takrat sploh nista slišala. Ker se je sodnik hotel uveriti, če ima res posla s predzrno papigo, ki zna tako nesramno zmerjati Slovence, je odredil, naj obišče papigo orožnik, z obsojbo pa počaka, da se zadeva še malo bolj razbistri. — Umestno bi bilo, da bi bila predzrna Nemka in papiga, ki se je tako lepo nančila Slovence zmerjati, nazaj v nemški Scheifling.

* Tatvina. V noči od petka na soboto so neznani tatovi vdrl v čevljarsko delavnico Fučkarja in Temeta v Mariboru in odneali 27 parov novih čevljev, vrednih 19.000 K.

* Tatvina. V gostilni Angele Ingolič v Mariboru je neznan ljubitelj kozarcev odnesel 24 kozarcev in 5 steklenic v skupni vrednosti 344 K.

* Razne tatvine v Ljubljani. Na državnem kolodvoru je ukradel nekdo iz osebnega voza II. razreda veliko piščasto blazino. — Dne 15. t. m. je prodajal neki mož iz Primorja v Kolodvorski ulici slato žensko zapetno uro. Lastnik ukradene ure naj se zglaši na policiji soba 16. — V Dravljah se še vedno ponavljajo predzdrne tatvine na tamonjnim velikim skladišču železnice. Neznani zlikovci, ki hodi jo iz cele okolice, krajejo razne dele strojev iz medi in bakra in jih prodajajo za nizko ceno. Ker se s tem dela velika škoda, kajti nekateri deli so v sestavi stroja jako dragoceni, je uvedla policija strogo nadzorsto skladišča. Več takih slučajev je že prijavljenih in več lahkomiselnih kupcev ima že sodišče v rokah. — Iz železniške rampe na skladišču je izginil prazen sed. ki je prišel iz Kranja za tvrdke Barbi & Komp. v Mostah.

GOSPODARSKI ODOŠALI MED JUGOSLAVIJO IN ČEŠKO-SLOVAŠKO.

Pod naslovom »Glose k našim gospodarskim odnošajem z Jugoslavijo« prinaša »Prager Presse« članek, iz katerega posnemamo sledeče:

»Prili na trdna tla v Jugoslaviji ni tako enostaven problem. Ena največjih težav je ta, da so naši (češkoslovaški) eksporterji z redkimi izjemami navezani izključno na tamošnjega (jugoslovanskega) trgovca. Trgovski stan v Jugoslaviji je v razmerju k drugim poklicom procentuelno malo zastopan in obstoja iz dveh skupin: ena skupina je solidna, druga se trudi le izkoristiti konjunkturo in doseči čim večji dobiček.

Gospodarska kriza v zapadnih deželah je pripomogla k temu, da je že tako dobra pozicija jugoslovanskega trgovca dosega napram eksporterju neko superiornost. Jugoslovanski trgovec čaka na oferte in se zadržal precej rezervirano.

Importerji, ki so bili že prej v kupciški zvezi z jugoslovanskimi trgovci, imajo lažje. Zaradi tega je razumljivo, da se morejo v prvi vrsti dunajske tvrdke udeležiti na jugoslovanskem trgu. Po dunajskem blagu se povprašuje, in sicer zato, ker je to blago priročno za okus publike, kar se o drugem blagu ne more vedno reči. Večina jugoslovanske publike se zadovoljujeva z manj vrednim blagom, samo da to na zunaj izgleda enakovredno solidnejšemu dražjemu blagu. Naši trgovci grešijo s tem, ker ne računajo z okusom publike.

Jugoslovanski trgovci so nakupili v času hausse blaga brez ozira na kvaliteto, da bi s tem špekulirali. Namesto da bi dobro blago v času krize prodajali po znižanih cenah, so razpečevali slabo in obdržali boljše v skladiščih. Tako se dogaja, da se v zadnjem času vedno bolj množijo pritožbe o kvaliteti blaga.

Pripomniti se mora, da se naši (češkoslovaški) konzularni uradi (zlasti konzulat v Splitu) zelo trudijo, vzdržati dober sloves češkega blaga. To pa še ne zadostuje. Naši (češkoslovaški) eksporterji se morajo sami potruditi do jugoslovanskih trgovcev. Te zveze bi se dosegle najlažje z osnovanjem zastopstev v važnejših trgovinskih središčih Jugoslavije, ker le na ta način bi se onemogočile mahinacije nerecelnih trgovcev, ki škodujejo slovesu našega blaga. Le tako bi bilo mogoče doseči, da bi se trajno razpečevalo naše blago v Jugoslaviji!

Prinamemo te vrste, da pokažemo, kako mislijo o nas Čehi in kako presojajo zmožnosti naših trgovcev. Gotovo je marsikaj videno skoraj povečalo steklo, a vendar nas je članek dobro pogodil, ne toliko Slovenijo, kolikor ostale pokrajine.

— Reorganizacija carinarnic. Ker se je sedanj sistem o upravi carinarnic pokazal slab, se bo tekem bodočih dni izvedla reorganizacija vseh carinarnic v naši državi. Po novi uredbi bodo obstojali dve vrsti carinarnic in to takozvane večje carinarnice, katerim bo podrejeno večje število manjših. Te večje se bodo naxivale carinske centrale, manjše pa pokrajinske carinske oblasti. Tako bodo n. pr. v Zagrebu, Osijeku, Novem Sadu, Subotici, Splitu in Ljubljani carinske centrale, katerim bo podrejenih več pokrajinskih carinarnic. Ta uredba bo v kratkem izdelana in objavljena.

— Gospodarska pogajanja med Nemčijo in Jugoslavijo. »Der Welthandel« poroča, da so jugoslovanski trgovci čisto nezadovoljni s francoskim in angleškim blagom, ter da bi bil že skrajni čas, da prične Nemčija nam uvážati svoje blago, in to tem bolj, ker so skladišča naših trgovcev že skoro izpraznjena. Kot poroča list, se bodo v kratkem v Berlinu in Dresdenu sestali delegati obeh držav, da zaključijo trgovinska pogajanja z Nemčijo.

— Novi bankovci. Kakor poročajo iz Beograda, bodo novčaniice po 10 in 20 dinarjev, katere je naročila Narodna banka SHS v Ameriki, kmalu gotove.

— Hmelj. Poročilo Hmeljarskega društva v Zaleu sredi meseca avgusta: Obiranje golding-hmelja je v polnem teku. Kobule so popolnoma doraščene, imajo enako obliko in lepo barvo ter so najboljše kakovosti. Vleed deža dne 3. 18. in 14. avgusta bo evet poznega hmelja — četudi ne povsod — lahko prehalj v kobulo in bo torej tudi ta vrsta hmelja dala — vsaj deloma toliko, kolikor se je od nje pričakovalo. Mnogo prekupcev je zopet oživel tukajšnji hmeljski trg. Večja množina lanskega in še starejšega hmelja se je prodajala, četudi hmeljarji ne silijo k prodaji in čakajo še na boljše cene. Za 1 kg lanskega hmelja se do 120 K zamaun ponuja. Letošnjega pridelka je še prav malo pripravljeneza za prodajo. Zanimanje zanj je obse. Do prodaje pa še ni prišlo. Naša Hmeljarna ima že obilo posla. Društveno vodstvo. — Iz Zate (Češkoslovaška) z dne 11. avgusta poročajo: Zateški hmelj iz leta 1920 se plačuje po 3000 do 3200 K. K za 50 kg (220 do 230 naših kron za 1 kg); prejšnji letniki po 2000 do 3300 K. K za 50 kg (90 do 150 naših kron za 1 kg). Razpoloženje zelo čvrsto.

— Mariborski trg. Na sejmi, ki se je vršil dne 17. avgusta, je bilo pripeljanih 17 konj, 18 bikov, 185 volov, 268 krav in 14 telic, skupaj 487 glav. Cene so bile sledeče: debeli volk kg žive teže 15 do 17 K, polptani 11 do 13 K, plemeniti 8 do 10 K, bikli za klanje 5 do 10 K, klavne krave 4 debeli 6 do 13 K, plemenite 4

možne 8 do 12, breje 8 do 12, mlada k. v. 6 do 13, teleta 6 do 10. — Na trgu sa seno je bilo pripeljanih 6 velikih vosov sena. Cena je bila, 500 do 650 K na 100 kg.

— Zagrebški tedenski sejem dne 17. avgusta: Cene: voli 14 do 22 K, junice 18 do 16 K, krave 8 do 14 K, teleta 10 do 14 K, svinje 28 do 34 K za 1 kg žive teže; seno 460 do 630 K, detelja 600 do 700 K, otava 500 do 650 K, slama 180 do 220 K za 100 kg.

— Cene na zagrebškem trgu dne 17. avgusta: govedina prvostarna 26 do 30 K, drugostarna 16 do 20 K, teletina 20 do 24 K, svinjina po kakovosti 36 do 44 K, slanina 44 K, mast 48 K, suha slanina 48 do 56 K za 1 kg; pšenica 950 do 1000 kron, ječmen 850 do 950 K, oves 680 do 700 K, koruza 690 do 750 K za 100 kg; moka: pšenična št. 0 16 do 18 K, št. 2 14 kron 40 vin, do 17 K, št. 6 14 do 16 K, koruza 8 do 10 K za 1 kg; moko 7 K liter; jaje (komad) 1.50 do 2 K; krompir 8 K, jabolka 4 do 6 K, hruške 4 do 8 K, slive 10 K, grčdže (nedomače) 24 K, bruske 20 do 30 K za 1 kg.

— Poročila o trgovini s poljskimi pridelki dne 17. avgusta: S o m b o r: Dorovci slabi. Cena pšenice 1025 do 1030 K. Za koruzo živahno povpraševanje, a je ni mnogo. Plača se 820 do 825 K. Oves se trži po 725 do 730 K, a ječmen po 820 do 850 K. Po šelem fitolu se povprašuje za Avstrijo. Pšenica 800 do 810 K. Za drugi fitol ni zanimanja. Moka se močno kupuje. Tendence prijazne. — Vinkovci: Pšenica se trži po 1020 do 1030 K, a je malo pride na trg, ker imajo tji zalog čakajo na povišanje cen. Oves se kupuje po 790 do 740 K, ječmen po 850 do 840 K, baji fitol 800 do 810 K. Koruze ni. Cena koruze je narasla na 830 do 850 K. Tendence živahna. Mlini potrebujejo pšenice in plačajo vleed tega radi povišane cene. — Skoplje: Pšenica se plača po 340 do 270 dinarjev, ječmen pa po 174 do 175 dinarjev.

— Gospodarska kriza v Italiji. V Italiji se vedno naraša brezposelnost in zatvarjanje obratov. Število brezposelnih delavcev je naraslo zadnje dni na 300.000 do 400.000 dela le trikrat na teden. Število brezposelnih se bo še zvišalo, ker se pričakuje, da bo ponovno vladjedelnice morale ustaviti delo. Italijanske ladjedelnice so mogle delati samo z vladno subvencijo, a ta je potekla 30. junija. Ladjedelnice v Trstu so zahtevale od prejšnje vlade subvencijo v znesku 400 milijonov lir; pregovori pa so se s padcem stare vlade prekinili.

— Zetev v Italiji. Statistični urad poletedskega ministristva objavlja prve podatke o letošnji žetvi v Italiji. Pridelale se je baje 51 milijonov stotov, kar pomenja za 14 milijonov večjo žetev od lani.

— Izvor krompirja iz Slovaške zabranjen. Češkoslovaška vlada je prepovedala izvoz krompirja iz Slovaške, ker se vleed silne suše pričakuje slab pridelek.

— Znižanje eskontne obrestne mere v češkoslovaškem bančnem uradu. Češkoslovaški bančni urad finančnega ministristva je s 16. avgustom znižal eskontno obrestno mero od 6 na 5 in pol odstotka. — Največja francoska ladja za promet. Te dni je odplula iz Havre največja francoska trgovska ladja »Pariz« v New York. Ladja plove s hitrostjo 23 milj v 2 uro in bo prevozila navedeno pot v 2 in pol dne. Ukrcia lahko 563 potnikov. L. razred. 460 II. razred in 1118 za III. razred. Ladja »Pariz« je v tekmi porazila angleško ladjo »Olimpic«.

— Povišanje vvozne carine v Franciji. Z dekretom francoske vlade, ki je objavljen v »Journal Officiel«, se zviša vvozna carina na žito od 7 na 14 frankov, carina na sladkor pa od 20 na 50 frankov.

— Produkcija jekla v palicah v Zelenih državah je dosegla v juliju izrazadnjih 30 let svojo najnižjo višino. Produkcija znaša namreč komaj 954.000 ton.

— Lokomotive za Rumunijo. Vleed velikega nedostatka potrebnih vagonov in lokomotiv je rumunska vlada v Skodovih tvornicah v Plznu naročila zopet 100 novih lokomotiv.

— Direktna pomorska proga Hamburg-Anvers-Gruz-Reka. Parobrodarsko društvo »Adria« na Reki je vzpostavilo gornjo direktno progo in naznanja interesantom importerjem ter eksporterjem, da so zastopniki tega društva: Spielmann & Cie, Luisenhof-Hamburg 8, za Hamburg; nadalje Armando Farina 9, Quai aux Charbons za Anvers in Banaz & Rusko za Gruz in Dubrovnik.

— Carina za blago iz Brazilije. Generalna direkcija carin je izdala naredbo vsem carinarnicam, da veljajo za blago iz Brazilije maksimalne postavke zakona splošne carinske tarife, ker se nima naša kraljevina z Brazilijo trgovinske pogodbe.

— Reški tekstilni trust. V Moskvi bo v kratkem sklenjen tekstilni trust sedemnajstih tvornic, ki leže blizu Kostroma in Muroma. Država bo dala upravi trusta pooblaščenje, da si nahavi surovine, gorivo in živež doma. Poleg tega bo imel trust dovoljenje, da si preskrbi v inozemstvu material in razne stroje, ki se jih potrebuje za predelavo lanu. Sredstva v svrhu nabav v inozemstvu bodo krita v prodajo enega dela proizvodov v inozemstvu.

— Lastnik in izdajatelj Konzurij »Jutra«. Odgovorni urednik M. F. Hlebinec

Casopisje o smrti kralja Petra

Zagreb, 17. avgusta. «Narodne Novine» pišejo: «Z vojsko zmage na glavi, v skromnem dvorcu sredi zgodovinskega parka je zaprl kralj junak svoje trudne poti. Milijoni vernih sinov se v duhu zgrinjajo okoli njegovega odra, da mu zaščitijo poslednji »Z Bogom«. Danes še ne moremo popolnoma videti njegove veličine, kar smo mu preveč blizu. List navaja nadalje najslavnije dneve kralja Petra in pravi, da bodo skoro minila tri vnuke Karajorgjevičev v imenu kralja Petra I. proglasili ujedinjenje vseh južnih Slovanov v eno državo pod svetlim žezlom narodne dinastije Karajorgjevičev. Prostrana veličanstvenost zgradbe narodnega edinstva je zapuščina kralja Petra I. Narod ne bo nikoli dopustil, da bi se omajal njeni temelji. Smela dejanja v polju pravnikov Karajorgjeviča naj nam bo jamstvo, da bo kralj Aleksander I. s svojimi sodelavci in s svojim narodom še bolj utrdil temelje. Stojč ob odru kralja se klanja vsem Hrvatstva njegovega junaka spominu. Zatem prikaže list dogodke iz življenja kralja kakor tudi proklamacije vladne in vojske, ki semu pristavljajo opis življenja in delovanja kralja Osvoboditelja, kneza Aleksandra Karajorgjeviča ter podrobni opis delovanja Nj. Vel. kralja Aleksandra I.

«Agramer Tagblatt» piše povodom smrti kralja Petra: Prvi jugoslovanski kralj je umrl in dobil svoje mesto v svetovni zgodovini. Po dolgih brezprimernih saporih in žrtvah za svoj narod je danes kralj Peter mirno zaspal. Nikoli se ni iznevil svojih nalog, kateri je posvetil svoje življenje: tudi v naporih promanstva je vedno deloval in mislil na svobodo in ujedinjenje svojega naroda. Ko je leta 1903. zasedel prestol, je pričel delovati in v malo letih napravil iz nemarne srbske države državo, ki z vzame vzorno mesto na Balkanu. Pa to še ni bilo dosti. Hotel je svojo nalogo popolnoma izpolniti, to je ujediniti ves veliki jugoslovanski narod v veliki demokratski državi. Svetovna zgodovina se ga bo spominjala kot enega največjih svojega časa in kot redke primer izvrstnega vladarja.

«Novosti» pišejo: Ginjeni stojimo pred njegovim mrtvaškim odrom. Sedaj je čas spoštovanja njega kot vojaka, kot državnika, ki je izvršil svojo dolžnost napram domovini, kot vzvišenega borilca za idejo svobode in čas spoštovanja njega, ki je bil vzor državljanu. Vladar, ki je posvetil narodu vse svoje sile, ki je bil svojemu narodu obenem njegov prvoborilec in vladar. V njem oblikuje srbski narod svojega prvega kralja, slovenski in hrvaški narod svojega prvega vladarja po stoletnem suženstvu.

«Jutranji list» prinaša obširen življenjski in genealoški nase države izpod peresa dr. Bojčića, v katerem se poudarja delovanje kralja Petra za našo državo. Svetovna vojna, posebno prehod skozi Albanijo, je dvignila kralja Petra na višino herojev in dala njegovi sliki konture antičnega junaka. Po mnogih borbah in žrtvah, po vsem trpljenju je kralj Peter izvršil svojo nalogo, izvršil je ideal vseh Jugoslovanov.

«Obzor» piše v uvodniku, da je kralj Peter dokončal veliko započeto delo, katero je začel Crni Juri. Vnuke Crnega Jurja je izpolnil sanje naših največjih idealistov. Peter je ujedinil vso zemljo solnčnega slovenskega juga od Triglav do Vardarja, od Jadrana do Timoka. — Vzdignil je svoje domovino na višino in uničil tisti človek, ki je izpolnil svojo dolžnost.

Beograd, 17. avgusta. Beograjski listi so svoje polne izdaje posvetili smrti Nj. Vel. kralja Petra. Slavi ga v uvodnih člankih ter objavljajo obširne životopise in slike pokojnega kralja.

«Novosti» pišejo med dr.: Ugasnilo je življenje največjega narodnega heroja in mučenika. Umrl je najustavnejši kralj, najsvobodnejši, največji v slavi in bolečini, ki je v dnešni največji narodni tragediji delil grenko čašo izkušnje s svojim ljubljanim narodom.

«Epos» piše: Umrl je kralj v svojem poslednjem skromnem stanovanju na Topčiderskem Brdu, tam, odkoder se naše proslavljene baterije posilale krvnemu sovražniku prvi strel. Umrl je zadovoljen s svojim polnim življenjem. Tradicija bo izročala zgodovino njegovega življenja, narod pa ga bo stavil v vrsto Nemanje, Dušana, Karajorgja in Miloša. «Pravda» piše med dr.: S kraljem Petrom, izvršilec zaobljubljene misli troimenega naroda, se je končala znamenita perioda naše zgodovine, življenja, v katerem vidimo siljane uspehe, prepletene z bolečino, preokreti in tragedijami in končno z neprimerljivim trijumfom. S svojo smrtjo je kralj Peter odšel v carstvo naše narodne poezije.

«Balkan» piše: Sodobniki ne morejo ceniti veličine kralja Petra, ki kakor polbog pripada veliki epopeji.

«Demokratija» pravi, poudarjajoč brezmejno, v največjih časih dokazano ljubezen kralja za domovino in narod in naglašajoč, da je bil eden od najustavnejših vladarjev: Kralj Peter je bil prvi vojak narodne svobode. Peter Mrkonjić je bil ljubezen Boane in Hercegovine. Kralj Peter je bil nada Hrvatstva, Slovenije, Vojvodine in Dalmacije. On je bil vera Srbije, Južne Srbije in Črne gore! —

«Beograđski Dnevnik» piše: Z imenom kralja Petra je zvezana največja politična preobrazba Srbije po njenem osvobođenju od Turkov. Z njegovim imenom je zvezano razširjenje Srbije leta 1912 in osvobođenje in ujedinjenje vseh plemen na slovenskem jugu.

GARANCIJE ZA PEČUJSKI PREMOG.

Beograd, 17. avgusta. (Izv.) Na podlagi trianonske mirovne pogodbe in odloka reparacijske komisije ima naša država dobiti 40 odstotkov produkcije vseh rudnikov pečuskega bazena. Sedaj ima naša država v upravi štiri, Madžarska pa tri rudnike. V svrhu osiguranja uvoza pečuskega premoga, ki je za promet v Vojvodini neizogibno potreben, zahteva naša vlada sledeče garancije: 1.) lastnega komisarja v Pečuju, ki bo kontroliral produkcijo premoga in skrbel za to, da naša država zanesljivo dobi pripadajočo količino premoga; 2.) železniška proga od Pečuja do naše meje naj se odstopi v eksploatacijo naši državi, da se osigura transport premoga.

ODRAGINJSKI VAL V NEMČIJI.

Berlin, 17. avgusta. (Izv.) Velikemu padcu marke pred par dnevi je sledil danes ponovni padec vsled česar se cene blagu skokoma dvigajo. Vlada je nampram oduševstvu popolnoma brez moči. V prihodnjih dneh se pričakuje nove zahteve delavstva za povišanje med.

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode Roman.

Ali ni obljubil, da nas do zvečer vse pobesi? Ali hočete to preprečiti prijatelji? Samo ena pot je, samo eno sredstvo: obesimo mi njega takoj! Mrtvi molče! Ako ga obesimo, potem potopimo ladjo, ki je prišel z njo na otok tedaj naj le pride angleška mornarica in naj nam dokaže najmanjšo krivico. Obesimo ga kar tukaj, potem pa v pristanišče...

Gospod Bekker je umolknil, veliki vojvoda ga je poslušal in gledal s zaničujočim in ravnodušnim pogledom... opazoval je svoje sovražnike in se s precej čudnim občutkom prepiral, da so imele besede gospoda Bekkerja na zarotnike precej velik, ako že ne popoln uspeh! On je obljubil zarotnikom, da vse pobesi — ako ostane živ, ko pride oklopnjača, tedaj so lahko gotovi, da bo držal svojo besedo... Gospod Bekker je imel prav: obesiti ga morajo... takoj, njegovo jahto pa potopiti. Potem pa naj pride oklopnjača!

Iz murmuriranja in trepetanja se je polagoma razvilo kričanje, ki je vedno bolj naraščalo, zarotniki so ga dvignili iz stola in iskali primeren mesto, da bi mogli izvršiti eksekucijo. Črnobradi narednik je slekel svoj jopič, gotovo je hotel prevzeti nalogo krvnika, to je bilo lahko brati na njegovem obrazu. Potem se je obrnil k patru Ignaciju, ki je stal v kotu in murmuriral še vedno svoje psalme in mu rekel:

«Semkaj, oče Ignacio, tu vas potrebujemo... Pridite semkaj in berite črno mašo za zadnjega velikega vojvodo Minorke! Tudi spovejte ga, oče Ignacio!»

«Maledictus, maledictus in aeternum», je pel častiti oče. «Nefaste inter homines, perinde ac cadaver. Maledictus, maledictus!»

Ko sta se krčmar Amadeo in dva pomočnika pripravljala, da postavita lestev in privežeta na kljuko, kjer je visel lestenec vrvi, zaslišali se so v kljub hrupa trije močni udarci na vrata...

V trenutku je vse utihnilo... veliki vojvoda se je stresel groze in skraj mu je nehale biti srce... to je gotovo profesor Pelotard, ki se je vrnil ravno v pravem času, da še vidi njegovo smrt.

Črnobradi narednik je tekel do vrat in poklical:

«Kdo je!»

«Stražal» se je glasil neodločen odgovor. «Nekdo sprašuje za palačo velikega vojvode.»

Narednik je počasi odpahnil zapah in odprl vrata precej neodločno, ker ni mogel vedeti, kaj vse to pomeni.

Pogledal je ven in se glasno zasmel:

«Mala señorita», je rekel, ki prihaja v ti pozni uri na obisk v palačo. Prav dobro, prišla je v pravem času, da ji pokažemo nekaj, kar se izplača, da se je potrudila semkaj. Veliki vojvoda ni mogel verjeti svojim očem, ko se so odprla velika

65

vrata, ko je asopil mož v uniformi, ki je spremljal mlado damo — ko pa je dama stopila malo bližje, da jo je obsijala slabotna luč — tedaj je mislil, da se mu je zmešalo...

Bila je madame Pelotard... Stopila je v predvorje počasi... kot da se ne more orijentirati... gledala je okoli sebe... Tudi vsi drugi so jo začudeno opazovali...

Nikdo pa ni opazil, da je to prilično izkoristil Luis Hernandez, ki se je izmuznil skozi vrata in izginil v temno noč...

VI. poglavje.

Za časa strahovlade na Minorci se pojavi Napoleon Bonaparte.

Črnobradi narednik je zaklenil vrata in ukazal vojaku, da naj ostane na svojem mestu na straži, potem se je pa s svojim neprijaznim obrazom obrnil proti mladi dami. Stala je še vedno pri vratih, široko je odpirala svoje oči in njeni pogledi so preplašeno tavalili po ti čudni družbi in vsakega njih nekaj časa opazovali. Bilo je videti, da vsega tega, kar se godi tu naokoli prav ničesar ne razume... njen izraz na licu se je vedno menjal, sedaj je bil začuden, sedaj preplašen, a ves čas se je trudila, da se pokaže hrabro. Narednik se je znova zarežal, da je šla njegova črna brada na dvoje in vprašal:

«Zakaj ste nam izkazal to čast? Ali ste morda tudi vi dopotovali s tajinstveno jahto sešorita?»

Preplašeno in začuden ga je pogledala, potem je pa obrnila svoj pogled v stran in ni ničesar odgovorila... v tem hipu je pa zapazila velikega vojvodo zvezanega po vsem telesu.

Skočila je par korakov naprej in naenkrat preplašena obstala: ali je to človek s krvavim in razbitim obrazom res oni mož, ki ga je pred dobrim dnem spoznala... kaj se je zgodilo, zakaj je zvezan, zakaj je med temi ljudmi, ki so bili tako strašni, da se je med njimi komaj zadrževala, da se ne razjoče strahu.

«Grof», je rekla francosko, «ali ste vi? Kaj se je zgodilo? Zakaj ste zvezani, zakaj so vas tepli? Prosim vas, povejte mi vendar!»

Don Ramon jo je opazoval, a odgovoril ni ničesar... pretrpljene bolečine in veliko iznenađenje, ki se ga je polastilo, ko je vstopila madame Pelotard, ga je skoro znova onesvestilo... Ona tu, kaj hoče... kako je prišla semkaj? In sedaj naj vidi, kako ga...

Slednjič se mu je posrečilo, da je rekel s pridruženim glasom:

«Madame Pelotard... da, jaz sem, v resnici sem... Prav imate, toda, kako ste prišli sem, zakaj ste prišli? Verujte mi, to je najgrenkejši trenutek mojega življenja.»

«Šla sem s kapitanom Dupontom na kopno», je odgovorila. «Bila sva jako razburjena... nisva vedela... nisva si znala razlagati... zakaj se tako dolgo ne vrnemo... ko sva tavaljala po ulicah se je kapitan nekam izgubil in nisem ga več našla... ni mi preostajalo drugega, nego da pridem sem, ker sem si mislila, da vas tukaj prav gotovo najdemo... videla sem grad... dasi je zunaj jako

temno... Naenkrat me je pa zgrabil vojak in pripeljal semkaj. — Kaj ste delali vi, grof? Povejte mi! Kaj so vam naredili, zakaj ste zvezani?»

Veliki vojvoda jo je pogledal z obupnim pogledom — kako naj je pripravi na to, kar se ima vsak trenutek zgoditi... toda to skrb mu je odvzel neki tretji... to je bil gospod Bekker iz Holandije.

Gospod Bekker sicer ni bil poseben doma v francoščini, toda toliko je vendarle poznal ta jezik, da je razumel vsaj tretjino tega, kar sta govorila veliki vojvoda in mlada dama, S zaničljivim in zlobnim smehljajem se je priklonil in rekel:

«Señorita, jako nas veseli vaš obisk, toda opozoriti vas moram, da se mora tukaj govoriti samo špansko, ako se sploh sme govoriti!»

Zaničljivo ga je pogledala, ni mu odgovorila, pač pa je še enkrat vprašala velikega vojvodo:

«Zakaj ste zvezani? Povejte mi, kaj se prav za prav godi! Prosim in rotim vas, povejte mi, kaj naj vse to pomeni!»

Gospod Bekker je sedaj razumel te besede in se je hrupno zasmel:

«A tako! Visočanstvo je blagovolilo poiovati incognito! Gospod grof ste postali sedaj visočanstvo! Señorita, dovolite da vam povem in razjasnim, česar ne veste: ta gospod, ki ga nazivljete grofa, sploh grof ni!»

Pogledala je Bekkerja zaničljivo in rekla v slabi španščini:

«Ni grof... ničesar nočem več slišati! Kdo ste vi!»

Bekker se je zaničljivo zakrohotal:

«Tudi to še slišite, pa tudi še marsikaj več! A señorita jaz sem ubog in pošten trgovec, a ta gospod, ki ga nazivate grof, ki pa sploh grof ni, me je neznansko razžalil. — A najdalj v petih minutah, señorita, bo ta vaš prijatelj, ta lažni grof obišel!»

Bekker se je smejal prav od srca, ko je videl utis svojih besed. Dama je stegnila roki, kot da išče nekaj, da se oprime... omahnila je — toda premagala je svojo slabost, globoko je zasopala in z brezizraznim glasom šepetala:

«Obešen... kako to mislite... zakaj naj bi grofa obesili...?»

Zadovoljno in zlobno si je met Bekker svoji debeli roki, ko je rekel:

«Samo iz enega edinega razloga, ki sem vam ga ravnokar povedal — ker ta gospod sploh grof ni! Haha! Da, da samo za to!»

«Kdo je... kdo je torej...?»

«On je... ne, on je bil veliki vojvoda Minorke in njegovo ime, ako ga doslej še niste poznali, señorita, je don Ramon XX.»

(Dalje prihodnjik.)

Svarilo!

Naznanjam, da nisem plačnik za dolgo, ki bi jih povzročila na moj račun moja žena Frančiška ali sin Edo Žužek, ter opozarjam, da nista upravičena imenovana dvigati za moj račun nikakih zneskov.

Fran Žužek,
klepar na Bledu.

Lepe suhe gobe

(jurčke) 1262 5—5
kupaže po najvišji dnevni ceni
trgovka Milica Omanen v Višnji Gorci.

Brezplačno stanovanje

blizu Ljubljane onemu, ki mi odstopi stanovanje v mestu s tremi ali več sobami. Ponudbe na „F. M. 22“ na upravo „Jutra“.

Žaga v najem

se išče
če mogoče v prometnem kraju. Prevzamem tudi samo vodstvo in sem v tej stroki popolnoma zmožen.
Poslovodja Ivan Lukovec, Moravče.

Pozor! Cenejše meso! Pozor!

Cenjene konsumente in gostilničarje obveščamo, da bomo prodajali
1^a goveje meso
od te sobote dalje v mesnici na Sv. Jakoba nabrežju in na prosti stojnici
po 28 in 30 K kg,
na stojnici Nakupovalne zadrge — za Mahrovim sidom pod kostanjem pa
po 22 in 24 K kg.
P. n. občinstvo nadalje opozarjamo na naše
1^a mesne in klobasne izdelke in suho meso,
kar prodajamo po nizkih cenah na drobno v lastni prodajalni v Stritarjevi ulici, onkraj na debelo v tovarni na Zelenem križu.
1297 2—2
Centralna vnovčevalnica.

Naročajte dnevnik „Jutra“!

Potrebuje se pisarniška moč

za knjigovodstvo in strojepisje v lesni trgovini v Mariboru. Znači mora slovensko, po možnosti tudi nemško in italijansko (vsaj korespondenco). Nastop od 1. do 15. septembra. Naslov pove uprava „Jutra“.
1300 3—1

Izkaznice in znaki za poset III. jesenskega velesejma v Pragi

(od 1. do 8. septembra 1921.)
1298 se prodajajo pri trdki 2—2
„Balkan“ d. d. za mednarodne Transporte
Ljubljana, Dušajeva cesta 33.
Istotam se na zahtevo dajejo tudi tozadevna pojasnila.

Čevlji
vseh vrst, moški, ženski in otroški, se debe po najnižjih dnevni cenah pri znani trdki **ALEKSANDER OBLAT,**
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 28.
Bezposlujajo se po povzetju po vsem kraljestvu.
1298 2—2

Predtiskarija
kleklanja in veziva
C. J. HAMANN
Mestni trg 8.
Ustanovljeno 1866

Naročajte
Ljubljanski Zvon
letnik 1921.
Ljubljanski Zvon je najstarejši in najboljši slovenski leposlovni mesečnik. Novi letnik prinaša celo vrsto po-vesti in člankov, ki bodo zanimali vsakogar. Izšel je popolnoma novi opremi.
206 37
Celoletna naročnina znaša 180 K, polletna 90 K, četrtletna 45 K. Izhaja vsak mesec.
Upravništvo Ljubljanskega Zvona
Ljubljana, Sodna ulica 6.